



Sík Sándor, a lelkivezető

Az elmúlt év őszén volt 50 éve annak, hogy elhunyt Sík Sándor piarista tanár, tartományfőnök, költő, műfordító, irodalomtörténész, egyházi író, cserkészvezető; az alábbi, halála után tíz évvel megjelent írás olyan oldalát mutatja be, amelyre kevésbé szoktak odafigyelni.

1963. szeptember 28-án elköltözött közülünk századunk magyar katolicizmusának egyik legnagyobb alakja. Nehéz eldönteni, mit markoljunk ki életének, munkásságának valósággal zavarba ejtően sokoldalú bőségéből. Ebben a kis megemlékezésben talán próbáljuk magunk elé idézni lelkivezetői egyéniségét és gyakorlatát.

Hogy itt is a legnagyobbak és legszélesebb látókörűek egyike volt, annak igazolására elég adventi és nagyböjti konferenciabeszédeinek majd húsz éven át tartó sorozatára gondolunk. Kezdetből kényesen vigyázott ezeknek a beszédeknek a műfajára: nem „prédikált”, hanem tanított bennük és velük. Így aztán valóban egy kicsit az egész főváros, sőt – kézzől-kézre adott lejegyzéseken és egy-néhány (sajnos mindmáig igen kevés) nyomtatásban közzétett darabon át – az egész ország lelkivezetőjévé vált. Izgatón érdekes feladat lenne ezekből a beszédekből gyűjteni össze lelkivezetői egyéniségének alapvonásait, hozzávéve még két imádságoskönyvét, bennük a maga szerkesztette imákat és főleg a keresztény életéről, jellemről adott tanításokat. Mi azonban most egy intímabb jellegű és egyszerűbb utat választunk: személyes benyomásokból, jó ismerőseinek, lelkigyermekjeinek emlékezéseiből próbáljuk megrajzolni lelkivezetői alkatának arculatát.

A legelső, ami a vele kapcsolatba kerülőt megigézte, természetesen *a nagy egyéniség ereje, varázsa* volt. „Életem legnagyobb élménye volt – vallja róla valaki. – Olyan roppant nagy egyéniség, hogy annak, aki közelébe került, nem egyszerű ismeretet jelent, hanem elsősorban élményt.” A másik: „Mint lelkivezetőben én azt éreztem, hogy lényével és a jelenlétével hat.” És a harmadik: „Miért is jelentettek olyan nagy élményt ezek a beszélgetések? Talán úgy lehetne megfogalmazni, hogy az atya sugárzó egyénisége miatt. Az ember úgy érezte utána, mintha egész nap szebben sütné a nap, mélyebb, teljesen értelmet nyert volna az élet.”

És itt nyomban egy *érdekes ellentmondásra bukkanunk*. Ez a nagy lelkivezető első benyomásra mintha egyáltalán nem is lenne ideális lelkivezetői egyéniség. Legalábbis semmiképpen sem olyan, amilyennek az ide vágó „sablont” sokan elképzelik. Mindenekelőtt volt benne valami nehezen megközelíthető jelleg, valami nem éppen bátorító távolságtartás. Valaki így fogalmazta meg első személyes benyomását egy beszéd után: „Vonultunk kifelé a belvárosi templomból a sekrestyén át; ő ott állt, és fesztelenül beszélgetett. Egészen kedves volt, és közvetlen, ugyanakkor távolságot parancsoló, akit egyáltalán nem lehet »csak úgy« megszólítani...” – „Általában havonta egyszer kerestem fel – mondja egy lelkigyermek. – Ez nem rajta múlt, hanem rajtam. Többször nem mertem igénybe venni drága idejét.” – Valaki, aki több mint kilenc évig volt gyónója, egyenesen így vall róla: „Úgy éreztem, óriási önmegtagadásába kerül a velem való foglalkozás.” Bizony, semmi sem állt messzebb egyéniségétől, mint holmi „olvatag” kedvesség, nem lehetett vele úgy „feloldódni”, mint ahogyan főleg érzékeny lelkű hölgyek sokszor elgondolják a lelkivezetést... „Ő nem volt szentimentális a vezetésben, az már igaz!” – jelentette ki kategorikusan valaki, aki jó negyven évet töltött irányítása alatt.

Másrészt viszont – hagyjuk csak meg a csorbíthatatlanul a látszólagos ellentmondásokat – közelről egészen meglepően, egyes „széplelkekre” szinte kiábrándítóan hatott roppant *természetessége, fesztelensége, közvetlensége*. Semmi sem volt benne a hamis emelkedettségu „pap” magatartásából (mai szóval: nem volt „klerikális”...) Már kora ifjúságában sem, amikor pedig ez Magyarországon egyáltalán nem volt közönséges dolog. „Mivel hódította meg az embereket?” – kérdeztük egyik jó ismerőjétől. „Azazal a kimondhatatlan egyszerűségével. Ő volt az első, akivel valahogyan embermódon lehetett érintkezni; neki

minden természetes volt, és minden magától értetődő volt.”

Végül még egy egészen mély lélektani nehézség: A papi hivatás nagyon sokoldalú; egyik ebben, másik abban a feladatában tűnik ki jobban. Nos, Sík Sándor egyáltalán nem az a fajta pap volt, aki az egyéni lelkivezetésben „kiéli” magát, akinek ez „vág”. Ellenkezőleg – kitűnő pedagógus léte *szinte húzódozott* tőle. Ő maga mondta egyszer: „A Gondviselés nyilván tudta, mit tesz, amikor nem közvetlen papi, lelkipásztori, hanem inkább irodalmi és pedagógiai munkára szánt.” Mert annyira tisztelte az emberi lelket, hogy valósággal visszariadt attól, hogy irányítólag beleszúrjon, ami a lelkivezetőnek sokszor kötelessége. Pedig hát alapjában véve nagyon értett az ilyen irányításhoz. De mindig valósággal ki kellett provokálni belőle. Persze, fogékony lelkek számára ez éppen nem rossz pedagógia. Szívesen és többször fölemlítette nagy tanítványa, Radnóti Miklós esetét. Fényesen sikerült doktorátusa napján állított be hozzá azzal a kéréssel, hogy keresztelje meg. A professzor elképedt: „Hiszen semmi ilyesmiről soha nem beszélünk!” – „Éppen azért!” – volt a válasz.

Húzódozásában – a diszkréciónak és az egyéniségtisztiszetnek ezen a szokatlan méretű adományán túl – természetesen közrejátszhatott roppant *emberi becsületessége és hűsége* is. Hiszen minden új lélek egy életre szóló feladatot és terhet jelentett amúgy is zsúfolt napirendjében és roskasztó lelki elkötelezettségében. És ő hűséges volt ahhoz, amit elvállalt, mindvégig, mindenestül. Most megint mintha az ellenkezőjét mondanánk az előbbinek, de kétségtelenül tisztában volt azzal, hogy a lelkivezetés bizonyos mértékig konkrét, személyes viszonyt jelent. Vállalta ezt, minden felelősségével és következményével. Nemcsak tanácsadójuk, irányítójuk, hanem személyes jóbarátjuk is volt a rábizottaknak. „A barátaim” – mutatta be egyszer egymásnak egész természetességgel két összetalálkozó lelkigyermekét. „Prob-

lémait hordom” – mondta valakinek, amikor először tárta föl neki lelkét, s ez a két szó egy életre szóló kapcsolat megalapozása lett. Nagy bajban, válságos helyzetben fokozottabban rendelkezésére állt lelki gyermekeinek, de önmagát is jobban bevetette értük Isten előtt. Ahogyan egyszer egyiküknek írta: „Együtt-kínlódást, imát, misét, áldást folytatom.” Tehet-e ember többet, termékenyebbet a rábízottakért? És hányszor marad ez az egyetlen tartó- és hatóerő! Amikor egyszer egyik vezetettje messze készült tőle, ezzel vigasztalta: „Maga ott is hallani fogja a hangomat.” – „Imaközösségben maradunk” – búcsúzott egy másiktól halála előtt. És amikor egyikük nehéz döntés előtt állt, felsorolta neki a lehetőségeket, és ezzel zárta: „Én mindhárom esetben atyja maradok, és maga mellett állok.”

De vállalta azt a hallatlanul nehéz és kényes feladatot is, hogy – tisztéhez híven – megszabja ennek a kapcsolatnak jellegét és határait, Isten szándéka szerint. „Meg tudta éreztetni és el tudta fogadtatni az emberrel, hogy majd ő megszabja azt, ameddig menni lehet, és tud elég tárgyilagos lenni.”

Lelki gyermekei egyértelműen kiemelik *abszolút készségét* mindenkinek minden ügye iránt. Ez különben közismert jellemzője volt más téren is. „Nem lehetett másként elképzelni sem, mint teljes odaadással. Nem adhatott elő az ember semmi olyan kis saját ügyet, hogy ne érezte volna, hogy most teljes figyelme az övé, minden más megszűnik, ez a nagy ember most csak vele foglalkozik.” – „Isten hozta – mindig így köszöntött, pedig tudatlanságból sokszor mentem alkalmatlan időben hozzá.” – Egy rendtársa mondja: „A legnagyobb készséggel folyton rendelkezésre állt. Nem volt olyan időpont, akár dolgozott, akár

más egyéb elfoglaltsága volt, hogy ilyenfajta kérdésekkel ne lehetett volna hozzá bejutni.” Valakinek életre szóló élménye maradt egy találkozás a rendházban, halála előtt egy évvel. Eppen egy emelettel följebb lakó beteg rendtársánál járt, és szemmel láthatólag holtfáradtan ballagott lefelé a lépcsőn, de amikor látogatóját meglátta, egész természetességgel csak ennyit mondott: „Parancsoljon velem!”

Nézzük mármost, hogy ebből a meglehetősen bonyolult egyéni alapvetésből hogyan alakul ki, a Szentlélek Úristen segítségével, egy kristályosan áttekinthető lelkivezetői gyakorlat.

Aki ennyire *tiszteli az egyéniséget*, hogy ne tisztelné azt mint lelkiatyja is! Sík Sándor lelkiségével kapcsolatban gyakran emlegették Szalézi Szent Ferencet, akinek irányát nagyon szerette; ez a diszkréció is igazi szaléziánus vonás, amit azonban neki nem kellett Szent Ferencről „tanulnia”. Ide vágó megnyilatkozások: „A legnagyobb szabadságot hagyta nekem!” – „Soha nem akart betörni valakinek a lelkébe, rákényszeríteni dolgokat, erőszakkal téríteni akár a leghelyesebb irányba is. Mindig mindenkiben mélységesen tisztelte a »mást«, az »egyént«.” – A döntés előtt állót nem befolyásolta előre („sohasem ült rá”, mondta jellegzetesen valaki), csak megvilágította a helyzetet, megmutatta a lehetőségeket, azután elküldte, hogy néhány napig imádkozzék, és térjen vissza elhatározásával. Valaki konverziója előtti forrongó korszakában hitbéli problémáival fordult hozzá. Nem adott gyakorlati megoldást, hanem a Szentlélek Úristenhez utasította: tartson hozzá kilencedet világosságért. Csak amikor az illető kitartott, és visszatért, akkor bocsátkozott részletekbe. – Igazi nagykorú keresztényekhez illő vezetés volt az övé.

Erős, önálló, független lelkeket nevelt. Egészen abban a zsinat utáni szellemenben, amely felé most olyan erőteljesen haladunk, vagy legalább kellene haladnunk. Olyanokat, akik lelkük gazdagságában szuverénül függetlenek tudtak lenni saját maguktól, és – minden szeretetük, tiszteletük, hálájuk mellett – tőle is.

A másik jellegzetes alapvonás: „Egész vezetésére talán legjellemzőbb a *lelki egyszerűség* volt.” Amikor egyszer valaki felkérte vezetőjének, elvállalta, de mindjárt megjegyezte, hogy „női komplikációk” iránt nincs érzéke...

Adomaszerűen kedves, hogy lelki gyermekeinek első gárdája – Karinty Frigyesnek egy akkoriban divatos krokija nyomán – így emlegette: „Egy ember, akinek abszolút semmi érzéke nincs a szimbolizmushoz” (értsd: a csináltsághoz, a mesterkelt problémákhoz). Magát a „probléma” szót sem nagyon szerette. „Ez nem probléma, csak nehézség. Nincs más, mint elviselni.” Ez a kifinomultan intelligens és művelt ember szívből szerette és méltányolta az egyszerű lelkeket. Varrónók, munkások keresték fel levelükkel. Amikor valaki panaszkodott, hogy nagyon butának érzte magát doktorátusra készülő társai között, azt felelte: „Örüljön, hogy olyan egyszerű, az ilyeneké a menynek ország!”

Egyáltalán *nem „beszélte agyon” a rábízottakat*, ami pedig közel álló kísértés lett volna a szó adományát oly bőségesen bíró papnak; igen kevés szóval irányított – kevés, egyszerű, de telített, kiforrott, kegyelmies szóval. „Hisz tőle a kevés is igen mélyre ment. Olyan mélyre, hogy a legtöbb még ma is eleven forrás maradt bennem, amiből bármikor meríteni tudok.” – „Meghallgatott. Ez a meghallgatás és a rákövetkező rövid gyónás után mondott néhány mondat elég volt ahhoz, hogy fölemeljen, erőt és világosságot adjon a következő lépésekhez.” Igen, *művésze volt a meghallgatásnak*. „Neki nem is kellett beszélni, csak ott kellett ülni, és fölvenni, amit az ember mondott, az tökéletesen elég volt” – a fájdalom lecsillapult, a kínzó probléma nemegyszer már meg is oldódott. „Nálánál megértőbb és együttérzőbb gyóntatóval még nemigen találkoztam” – mondta egy paptársa. És valaki más: „Mint lelkivezető szigorú volt, de annyira megértő, hogy talán az ember maga sem érti önmagát annyira, mint ahogy ő megértette. Többször is volt, mikor gyónás után kijöttem tőle, hogy azt gondoltam: Milyen jó lehet az Isten, ha az ember ilyen jó tud lenni! De ezt nemcsak gondoltam, hanem reálsan éreztem, mintha megcsapott volna az Isten őrajta keresztül.”

Vezetésének további jellegzetessége volt: *nagy realizmus, gyakorlatiaság, józanság*. Konferenciabeszédeiben is „a hétköznapi kereszténységet” tanította, aprópénzre váltva, a kiséber életviszonyaiba beállítva a krisztusi tanítást vagy egy nagy szent életének tanulságát. Ugyanezt tapasztalták egyénileg lelki gyermekei. „A lehető leggyakorlatibb lelkivezető volt. Nagy tudással, tapasztalattal, mélységes lelkiismeretességgel áttekintette a gyónás anyagát, osztályozta: »evvel ne törődjön, ez fontos, erre tartson«, és utána tudott olyan lendítő utasítást adni, hogy az ember avval kelt fel: ha szá-



zadszor is, de megint megpróbálom újrakezdeni, és sikerülni fog.”

Nagyon fontosnak tartotta az ügynevezett „természetes erényeket”. Hogy akarjon keresztény lenni valaki, ha embernek sem jó? A pontosságra például a saját példájával nevelt: percnyi pontossággal jelent meg a megbeszélés időpontban. Amikor egyszer a bejelentett késett egy-két percet, ez elég volt ahhoz, hogy megjegyyezze: „Már azt hittem, hogy nem jön.” Soha többé nem késett el az illető... Ragaszkodott a józan értékrendhez. „A különleges imagyakorlat nem kötelesség, az alvás igen! Első a kötelesség, aztán a többi!” Valakinek a beszámolójára, aki az évek során nem eléggé természetes irányban fejlődött, ezzel a ragyogó képpel reagált: „Nem istenes a rózsának tölgyfa módra, vagy a tölgyfának rózsza módra fejlődni.” Mindenfajta túlzást az egészségtelen lelkiület jelének tartott. „Hogy nincsenek radikális megoldások, az Isten gondolata.” – „Majd ha Isten többet akar magától, érthetően meg fogja mondani.” – Nagyon szerette, kultiválta, ajánlotta a lelkiélet „ellenőrei-ként” a négy sarkalatos erényt. Egyszer egy pedagógus vezetettje tévedésből rosszabb osztályzatot írt be egy bizonyítványba, és azzal védekezett: most már úgysem segíthet rajta. „Miert ne? – volt a felelet. – Az igazságos osztályozás mindennél fontosabb. Velem egyszer az igazgatóm egy egész bizonyítványt átíratott egy osztályzat miatt.” Kedvelt mondása volt, amikor elbocsátott valakit, a homlokára írt keresztjel mellé: „Legyen okos és jó!” Külön-külön még csak hagyján... de együtt bizony nagy művészet. Ő nem érte be kevesebbel.

Realizmusának fontos oldala volt, hogy sohasem akart Istennél többet követelni a lélektől. „A Szentlélek Úristen nemcsak ott fű, ahol akar, hanem olyan tempóban is fű, ahogy akar, és nincs módomban előírni neki, hogy gyorsabban fűjjon.” Tudott bölcsen várni, míg a dolgok kiérlelődnek. És főleg – eléggé alig becsülhető tulajdonság! – végtelenül megértő volt a szenvedő, megpróbált, megkísértett lelkek, s ugyanúgy a „peremen állók” és a „távol állók” iránt. És a maga gazdag emberi tartalékából józan logikával és egyszerű szeretettel olykor életre szóló útravalót tudott adni nekik. Valaki, amikor családjával együtt igen keserves helyzetben volt, keserűen kérdezte: Mit vétettek, hogy Isten ilyen kegyetlenül bünteti őket? Ő „nem szisszent föl erre”, hanem azt mondta, hogy teljesen megérti a panaszkodót – de azért az Isten szenvedéseken keresztül nevel bennünket, és nem ad többet, mint amennyit elbírnak. „En azt

feleltem: bizony nekem sokszor volt olyan érzésem, hogy sokkal több súly van rajtam, mint amennyit elbírok. És akkor azt mondta a Tanár Úr – soha senki, egy lelkivezető sem mondott ilyet –: »Ugye ilyenkor, amikor az ember már csak hangosan mondja azt, amit nem hisz és amit nem érez, ezt a fohászt kell elmondani: Istenem, hiszek tebenned, remélek tebenned, szeretlek téged, bár e pillanatban sem nem hiszek benned, sem nem remélek benned, sem nem szeretlek téged? És ez engem akkor teljesen meghatott.” – Mászor egy tanítványa, aki elég messze állt a gyakorló vallásosságtól, elmondta neki: életének egyik nagyon nehéz pillanatában eszébe jutott, hogy imádkoznia kellene, de azt gondolta, aljasság lenne most fordulni az Istenhez, és nem tette. Mire Sik Sándor: „De hiszen maga akkor imádkozott. A maga lelki beállítottságával csak így imádkozhatott.” Mélységesen pozitív lelkiületével minden szikrát fel tudott fedezni a lélekben, és tudta, hogy ami jó van benne, az mind az Istentől való.

Lássunk most valamit ennek a vezetésnek a módszeréből. Nem az aprólékos analízis embere volt. „Ugye az elvekkel tisztában van?” Ezt úgy tudta kérdezni, hogy az illető azonnal tisztában volt velük. Egyenesen ingerelte, ha valaki kicsinyes apróságokkal fordult hozzá, vagy a formalizmusnak csak az árnyékát is tapasztalta valahol. Példájával, bánásmódjával is minden formáságtól való függetlenségre nevelt. Gyóntatásának külső formája is messzemenően „szabad” volt. Sokszor a beszámoló már gyónásnak minősítette, és megadta rá a feloldozást. Mászor zsúfolt templomban, üres gyóntatószék híján, az oltár előtt térdelt le gyónójával, és így gyóntatta meg. Jó érzékkel állapította meg az érdekelt: „Valahogy azt az emléket vittem magamnal, hogy nem kell olyan nagy »esetet« csinálni egy gyónásból...” Sohasem adott sablonos elégtételt. Szívesen tűzött ki valami lelkiolvasmányt (pl. a Filótea egy fejezetét), a gyónó lelkiállapotához vagy a liturgikus időszakhoz illő imádságot a saját imakönyvéből, esetleg szentséglátogatást, önmegtágadást vagy szeretetszolgálatot. Amikor egyik lelkilánya férjének elvesztése után ment hozzá gyónni, tudott vele együtt sírni, mert fiaként szerette az illetőt – de elégtétlenül a Te Deumot adta föl, hálából, hogy ez a egyszerű ember az övé volt. Egyik pap gyónóját életreszólóan megrendítette az a páratlan szokása, hogy többször megmondta neki: a feladott elégtételt, például önmegtágadást, segítségképpen ő maga is elvégzi vele együtt.

„Megalázni” a rábízott lelket szántszándékkal sohasem akarta – ez teljesen összeférhetetlen lett volna egyéniségével. De persze – mondják lelki gyermekei – ettől a nagy embertől elég volt csak egy szó (pl. „Ugye tudja, hogy ez hallatlan önzés?”), vagy talán csak egy elégedetlenséget kifejező kézmozdulat, hogy az ember átérezze saját semmisségét. Különben ha azt tapasztalta, hogy nem fogadják meg utasításait, és látta, hogy ennek nem önfejlés, hanem emberi gyöngegeség az oka, inkább szomorú volt, mint haragos. „Negyven éve mondom magának ezt, és még mindig nem csinálja!” *Az alázat alapvető erényére* főleg a „ne legyek fontos magamnak” szellemében nevelt. „Az Úristennek nincs szüksége a maga munkájára. Ő maga nélkül is megtehet mindent. Az engedelmségére és az áldozataira van szüksége.” És sokas szerint átlendült a pozitívumba: „Ha látja az ember, mennyire sehol sem tart, sőt el sem kezdte még, annak egy nagyszerű következtése van: el kell kezdeni valahol!”

Aminthogy sohasem tudott úgy figyelmeztetni, hogy egyúttal ne emeljen is. „Minden beszélgetés után úgy éreztem, hogy nőtem egy cseppet.” – Egyik rendtársa vallja: „Az ember többnek és különbnek érezte magát a közelében. Az ő jelenléte, mosolya, reagálása kihozott olyan dolgokat az emberből, amelyek legfeljebb csak csírájukban voltak meg, de abban a napsütésben, amit ő jelentett, ki tudtak bontakozni.” Tudatosan irányította is a fókony lelket a nagylelkűségre, mint az istenszolgálat egyetlen méltó módjára: „Aki a nagy dolgokban helytáll, ahhoz méltatlan lenne, hogy kicsiségek elhomályosítsák benne azt az arcot, amelynek Krisztust kell tükröznie.” – Egyik gyónója egyszer azt találta mondani valamire, hogy nem bírja. „Ez pontosan annyit jelent, hogy nem akarja. Különben is a »nem bírom« erkölcstelen kifejezés egy keresztény ajkán.”

A vallásgyakorlatokban a *szolidaritás* és a „minőségi” jelleget hangsúlyozta. Ha kellett, vaskövetkezetességgel behatotta például a napi félórás lelkiolvasást, hogy egy gazdag képességekkel megáldott lelket megóvjon a szétszóródástól; de jobban szerette hangsúlyozni, hogy nem az ima időtartama, hanem a milyensége a fontos. „Minden nap szánjon rá legalább egy percet arra, hogy egészen bekapcsolódjék az isteni áramkörbe! De akkor aztán egészen húzza le a függőnyt!” A lelkiélet egyetlen irányítóját – tanította –: Isten akarata. Hogy ezt teljesíthessük, sokszor a legszenyebb dolgoktól is függetleníteni kell magunkat, „elhagyni az Istent az Iste-

nért”. Egyik lelkigyermekének egyszer hosszabb ideig nélkülöznie kellett az Oltáriszentséget, és nagyon fájlalta ezt. Azzal válaszolt neki, hogy szítsa fel a hitét. „Olyan mindegy, hogy egy ajtó vagy a szentségi színek takarják-e el előlem Krisztust! Az a fontos, hogy gondoljak rá, hogy életem körülötte forogjon. Jobban át kell élni azt, hogy egyetlen szentmise és szentáldozás is végtelen értékű – és a kegyelmi jelenlétet.”

Talán furcsállja valaki, hogy *a szeretetről* mindeddig nem esett szó. A középpont ez volt, a hangsúly mindig ezen volt, de nem úgy, hogy sokat beszélt volna róla, hanem mint irányító szemponton és következetesen végigvitt gyakorlaton. „Jófeltetele a szeretet? – kérdi meglepődve. – De hiszen az nem egy jófeltelet! Az »a« jófeltelet!” – Mikor valaki hosszabb beszámolót írt neki a szeretettel kapcsolatos nehézségeiről, ezzel a zseniális félmondattal intézte el: „...mind igaz és becsületes elemzés, de tán elég is az elemzésből, menjünk a gyakorlatba: *circumire benefaciendo*...” És az istenszeretet természetesen konkretizálódik a teremtett világ szeretetében, meg az emberek szolgálataiban. A világ megvetése – mondja – kivételes út, a rendes út a megtestesült Igéé: a világon át szolgálni Istent. Ez a szeretet, mint világnézeti alap, mindenestül nyitott, pozitív beállítottságot ad. Hogy a katolikum kiteljesedést, befogadást, igazán „egyetemességet” jelent, nem pedig bezárkózást vagy elzárkózást, azt kézzelfog-

hatóan élte a rábízottak elé – és ez sem volt közkeletű az ő idejében.

Egy pedagógusnak így foglalta össze a gyerekekkel való boldogulástitkát: „Nagyon kell őket szeretni, és leleményesnek kell lenni!” Máskor: „Sohasem tudtam olyan gyereknek célt érni, akivel nem tudtam magamat megszerettetni.” – „Szeretik magát ott?” – tette föl egyszer a kérdést valakinek munkahelyével kapcsolatban. Egy lelkigyermek, maga is előjáró, kijelentette: az ő irányítása ébresztette rá, milyen óriási hatalom a szeretet, vezetőnek nem lehet ennél nagyobb, hatásosabb eszközt a kezébe adni. – Mindennél jobban sürgette *a szeretet konkrét, apró szolgálatait*, akár napsütésben, akár borús ég alatt, elvszerű, fegyelmezett következetességgel, nem szétfolyó érzelmességéből. S hogy az igénytelenségnél fontosabb a szeretet, arra így tanított meg valakit: „Inkább meginnék egy kád feketekávé, mint hogy szomorúságot okozzak annak, aki szeretetből készíti és kínálja.” Hogy a természetes micsoda magától értetődéssel lendül át nála természetfölöttibe, arra csak egy kis levélrészlet legyen példa. Arról van szó, hogy szünidei programja még bizonytalan. „Ami azonban biztos: hogy a jó Isten szeret bennünket, és hogy mi is szeretjük a jó Istent, és ezért nagyon bízunk.”

Hatóerejének titka kétségtelenül egyéniségében rejlett. De nemcsak, és nem is elsősorban nagy természeti adottságaiban – ebben igen kevesen tudnák utánozni –, hanem *természetfölötti kiforrottságában*. Egyik leg-

nagszerűbb, nemrég elhunyt neveltje és lelki társa mondta róla: „Sokszor gondolkoztam róla, és nem tudom megmagyarázni, mi volt az ő nevelésében az a csodálatos képesség, az a belső hatóerő. Amit ő mondott, abban az ember föltétlenül hitt, azt nyugodtan megcsinálta, az biztosan úgy volt jó, ahogyan ő mondta. Nem tudom, hogy mi volt ennek a titka. Nyilván az ő belső elrendezettsége.” Egy másik így fogalmazza ugyanezt: „Ő és az elvei annyira egyek voltak, hogy avval kormányozta az embert.” És egy harmadik: „Rezonálunk. Miért? Mert aki az evangéliumot a szószékről ugyanúgy élénk éli, mint onnan lelépve a sekrestyebeli diskurzustól a gyóntatószékig és a komoly, dolgos, kemény, egyszerű szerzetesi hétköznapokig: az egész ember, és ugyanakkor Istentől ihletett, egészen krisztusi személyiség.”

Csoda-e, ha az ilyen jellegű kapcsolat a halállal inkább kiteljesedik, mint megszakad? „Előre ment azon az úton, amelyen engem is vezetett, az Istenhez vezető, magasba nyúló, gyönyörűséges úton. Ő már elérte a célt, ebben biztos vagyok. S én kezemet kezébe téve, most is teljes bizalommal követem.”

Kardos Klára

Ezt az írást Mikecz Tamás főszerkesztő, a Magyar Piarista Diákszövetség engedélyével, a Sík Sándor Emlékszoba weboldal felhasználásával közöltük.

